

Avdelningen för Ekonomisk statistik
Prisenheten

Korgeffekten 2020

Bakgrund

Konsumentprisindex beskriver den genomsnittliga prisutvecklingen för en mängd olika produkter (varor och tjänster). En gång per år uppdateras sammansättningen av den produktkorg som ligger till grund för beräkningarna. Enskilda produktgrupper tas bort från korgen medan andra tillkommer. Samtidigt uppdateras konsumtionsvikterna för befintliga produktgrupper.

De uppdateringar som görs vid årsskiftet ger upphov till en så kallad "korgeffekt" vilken kan beskrivas som en teknisk effekt på index. I samband med publiceringen av januariindex redovisar SCB hur stor del av förändringstalen under innevarande år som utgörs av en korgeffekt. Korgeffekten visar hur mycket inflationstakten, respektive månadstakten i januari, påverkas av de uppdateringar som har gjorts vid årsskiftet.

I appendix ges en teknisk beskrivning av hur korgeffekten beräknas.

Korgeffekter i januari år 2020

Korgeffekten på månadstakten i **KPIF** uppgår i januari 2020 till **-0,40** procentenheter. Korgeffekten på årstakten är för samma period **-0,14** procentenheter.

Korgeffekten på månadstakten i **KPI** uppgår i januari 2020 till **-0,39** procentenheter. Korgeffekten på årstakten är för samma period **-0,13** procentenheter.

Jämförelser mot tidigare år

Den genomsnittliga korgeffekten på månadstakten i januari har under perioden 2017-2019 varit -0,14 procentenheter för KPIF och -0,12 för KPI. Den genomsnittliga korgeffekten på årstakten i januari har under samma period varit -0,07 procentenheter för KPIF och -0,09 procentenheter för KPI. För den längre perioden 2010-2020 har den genomsnittliga korgeffekten på månadstakten i KPI varit -0,12 och den på årstakten -0,10. Historiska korgeffekter för samtliga kalendermånader redovisas i bilagan.

Den relativt stora korgeffekten i år förklaras av att Prisenheten fått tillgång till förbättrade underlag på flera konsumtionsområden, samt av den allmänna översynen av nationalräkenskaperna som genomfördes under 2019.

I tabell 1 och 2 redovisas historiska korgeffekter för januari månad för KPIF och KPI.¹

Tabell 1: Korgeffekt på KPIF i januari, 2017-2020, i procentenheter.

	2017	2018	2019	2020
Månadstakt	-0,10	-0,16	-0,16	-0,40
Årstakt	-0,08	0,00	-0,14	-0,14

Tabell 2: Korgeffekt på KPI i januari, 2010-2020, i procentenheter.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Månadstakt	-0,46	0,09	-0,44	0,07	-0,08	-0,03	0,00	-0,09	-0,12	-0,14	-0,39
Årstakt	-0,16	-0,17	-0,27	0,01	-0,03	-0,01	-0,12	-0,14	0,01	-0,14	-0,13

Korgeffekter uppdelat på huvudgrupper

I tabell 3 och 4 redovisas korgeffekter på KPIF respektive KPI för hela 2020, uppdelat på huvudgrupper. Aktuellt beräknings sätt innebär att storleken på korgeffekten på månadstakten i januari är densamma som storleken på korgeffekten på årstakten i december; korgeffekten på månadstakten uppdelat på huvudgrupper ges därmed av decemberkolumnen i tabellerna. För en detaljerad beskrivning av hur korgeffekten beräknas, se den tekniska beskrivningen i appendix.

Förfrågningar

Olivia Ståhl
Tfn: 010 - 479 46 35
E-post: Olivia.Stahl@scb.se

¹ Fram till år 2019 redovisades korgeffekten enligt en alternativ beräkningsmodell, och siffrorna i tabell 2 är därför inte helt jämförbara med tidigare publikationer. För en beskrivning av skillnaden mellan nuvarande och tidigare beräknings sätt hänvisas till dokumentet "Redovisningen av korgeffekten, PM till nämnden för Konsumentprisindex möte 006, korrigerad version 2020-01-13" vilket finns tillgängligt på SCB:s hemsida. Korgeffekter tas sedan 2020 även fram för KPIF. Korgeffekter enligt nuvarande beräkningsmetod finns tillbakaräknade till 2010 för KPI och till 2017 för KPIF och redovisas i tabell 1 och 2.

Tabell 3: Korgeffekt på årstakten i KPIF år 2020 (i procentenheter).

Huvudgrupp	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec ²
01 - Livsmedel och alkoholfria drycker	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,03	-0,02	-0,03	-0,02	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
02 - Alkohol och tobak	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
03 - Kläder och skor	0,06	0,02	0,01	0,00	-0,01	0,03	0,07	0,04	-0,01	-0,01	-0,03	-0,03
04 - Boende	-0,11	-0,07	-0,05	-0,04	-0,06	-0,04	-0,06	-0,06	-0,06	-0,08	-0,09	-0,08
05 - Inventarier och hushållsvaror	-0,01	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
06 - Hälsa- och sjukvård	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
07 - Transport	0,02	0,01	0,01	-0,09	-0,05	-0,06	-0,11	-0,05	-0,04	-0,04	-0,02	-0,08
08 - Post- och telekommunikation	-0,08	-0,08	-0,08	-0,10	-0,10	-0,11	-0,11	-0,11	-0,12	-0,13	-0,13	-0,14
09 - Rekreation och kultur	-0,01	-0,03	0,00	0,01	-0,01	-0,04	-0,08	-0,05	-0,05	-0,06	-0,05	-0,07
10 - Utbildning	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
11 - Restaurang och logi	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,02	0,03	0,02
12 - Diverse	-0,02	-0,02	-0,01	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	-0,01	-0,01	-0,01
Totalt	-0,14	-0,17	-0,12	-0,23	-0,23	-0,20	-0,30	-0,24	-0,27	-0,31	-0,32	-0,40

Tabell 4: Korgeffekt på årstakten i KPI år 2020 (i procentenheter).

Huvudgrupp	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec ²
01 - Livsmedel och alkoholfria drycker	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,03	-0,02	-0,03	-0,03	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
02 - Alkohol och tobak	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
03 - Kläder och skor	0,06	0,02	0,01	0,00	-0,01	0,03	0,07	0,05	-0,01	-0,01	-0,03	-0,03
04 - Boende	-0,10	-0,08	-0,04	-0,05	-0,06	-0,03	-0,05	-0,05	-0,06	-0,07	-0,08	-0,07
05 - Inventarier och hushållsvaror	-0,01	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
06 - Hälsa- och sjukvård	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
07 - Transport	0,02	0,01	0,01	-0,09	-0,05	-0,06	-0,11	-0,05	-0,04	-0,04	-0,03	-0,08
08 - Post- och telekommunikation	-0,08	-0,08	-0,08	-0,10	-0,10	-0,11	-0,11	-0,11	-0,12	-0,13	-0,13	-0,14
09 - Rekreation och kultur	-0,01	-0,03	0,00	0,01	-0,01	-0,04	-0,08	-0,05	-0,05	-0,06	-0,05	-0,07
10 - Utbildning	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
11 - Restaurang och logi	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,02	0,03	0,02
12 - Diverse	-0,02	-0,02	-0,01	0,00	0,01	0,01	-0,01	0,00	0,00	-0,01	-0,01	-0,01
Totalt	-0,13	-0,17	-0,11	-0,23	-0,23	-0,20	-0,30	-0,24	-0,27	-0,31	-0,31	-0,39

² Notera att storleken på korgeffekten på årstakten i december är identisk med korgeffekten på månadstakten i januari; för detaljer se appendix.

Bilaga: Historiska värden på korgeffekten

I tabell 5 och 6 redovisas historiska värden för den totala korgeffekten från och med år 2017 respektive 2010.

Tabell 5: Korgeffekter på årstakten i KPIF 2017-2020 (i procentenheter).

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec ²
2017	-0,08	-0,10	-0,12	-0,09	-0,12	-0,13	-0,12	-0,10	-0,10	-0,08	-0,13	-0,10
2018	0,00	-0,02	-0,14	-0,16	-0,15	-0,20	-0,21	-0,20	-0,18	-0,17	-0,17	-0,16
2019	-0,14	-0,12	-0,12	-0,15	-0,16	-0,13	-0,12	-0,17	-0,17	-0,20	-0,19	-0,16
Medel	-0,07	-0,08	-0,13	-0,13	-0,14	-0,15	-0,15	-0,16	-0,15	-0,15	-0,16	-0,14

Tabell 6: Korgeffekter på årstakten i KPI 2010-2020 (i procentenheter).

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec ²
2010	-0,16	-0,31	-0,31	-0,35	-0,38	-0,42	-0,52	-0,57	-0,52	-0,50	-0,47	-0,46
2011	-0,17	-0,14	-0,17	-0,16	-0,21	-0,18	-0,09	-0,14	-0,07	0,02	-0,02	0,09
2012	-0,27	-0,31	-0,38	-0,43	-0,41	-0,44	-0,45	-0,45	-0,43	-0,44	-0,43	-0,44
2013	0,01	0,02	0,01	0,02	0,03	0,06	0,06	0,04	0,01	0,06	0,09	0,07
2014	-0,03	-0,04	-0,08	-0,07	-0,05	-0,02	-0,07	-0,11	-0,06	-0,06	-0,06	-0,08
2015	-0,01	-0,01	-0,03	-0,05	-0,05	-0,05	-0,07	-0,07	-0,01	-0,06	-0,05	-0,03
2016	-0,12	0,01	-0,10	-0,05	-0,02	-0,05	-0,02	-0,04	-0,03	-0,03	-0,01	0,00
2017	-0,14	-0,15	-0,18	-0,14	-0,15	-0,15	-0,13	-0,11	-0,11	-0,08	-0,12	-0,09
2018	0,01	0,00	-0,11	-0,14	-0,14	-0,19	-0,19	-0,18	-0,16	-0,15	-0,14	-0,12
2019	-0,14	-0,11	-0,12	-0,15	-0,15	-0,12	-0,11	-0,16	-0,16	-0,19	-0,18	-0,14
Medel	-0,10	-0,10	-0,15	-0,15	-0,15	-0,16	-0,16	-0,18	-0,15	-0,14	-0,14	-0,12

Appendix: Teknisk beskrivning

I föreliggande appendix beskrivs hur beräkningen av korgeffekten görs från och med år 2020. För närmare information om de beräkningsmetoder som används inom Konsumentprisindex hänvisas till dokumentationen ”Statistikens framställning” vilken finns tillgänglig på SCB:s hemsida; www.scb.se/PR0101.

Indexkonstruktion för KPI och KPIF

Årstakten i Konsumentprisindex (KPI) avseende månad m år y beräknas som:

$$\frac{KPI_{1980}^{y,m} - KPI_{1980}^{y-1,m}}{KPI_{1980}^{y-1,m}} = \frac{ArAr_{y-3}^{y-2} \times ArMan_{y-2}^{y,m}}{ArMan_{y-3}^{y-1,m}} - 1$$

där $KPI_{1980}^{y,m}$ betecknar Konsumentprisindex med indexbasår 1980 (1980 = 100), $ArAr_{y-3}^{y-2}$ betecknar en indexlänk som beskriver prisutvecklingen mellan år $y-3$ och $y-2$, $ArMan_{y-2}^{y,m}$ en indexlänk som beskriver prisutvecklingen mellan år $y-2$ och månad m år y , och $ArMan_{y-3}^{y-1,m}$ är motsvarande länk för föregående år.

Månadstakten i januari beräknas som:

$$\frac{KPI_{1980}^{y,1} - KPI_{1980}^{y-1,12}}{KPI_{1980}^{y-1,12}} = \frac{ArAr_{y-3}^{y-2} \times ArMan_{y-2}^{y,1}}{ArMan_{y-3}^{y-1,12}} - 1$$

Beräkning av års- respektive månadstakt för Konsumentprisindex med fast ränta (KPIF) görs på motsvarande sätt.⁵

De ingående indexlänkarna beräknas i sin tur som viktade sammanvägningar av motsvarande elementära produktgruppslänkar; i nedanstående formler representerar g en specifik produktgrupp medan W_{y-2}^g och V_y^g betecknar tillhörande vikter:⁴

$$ArAr_{y-3}^{y-2} = \sum_{v,g} \{W_{y-2}^g \cdot ArAr_{y-3}^{y-2}(g)\} \quad (1)$$

$$ArMan_{y-2}^{y,m} = \sum_{v,g} \{V_y^g \cdot ArMan_{y-2}^{y,m}(g)\} \quad (2)$$

⁵ KPIF publiceras med indexbasår 1987 (1987 = 100).

⁴ Medan $ArAr_{y-3}^{y-2}$ beräknas enligt ”Walsh indexformel” så beräknas $ArMan_{y-2}^{y,m}$ och $ArMan_{y-3}^{y-1,m}$ enligt ”Laspeyres indexformel”. Vikterna i formel (1) och (2) konstrueras med hänsyn till detta; för detaljer se dokumentationen Statistikens Framställning på SCB:s hemsida www.scb.se/PR0101. I föreliggande redovisning har formlerna förenklats genom att vikter genomgående antas summera till ett över det aggregat som beräknas.

Något förenklat gäller att V_y^g är proportionell mot storleken på den konsumtion som skedde inom produktgrupp g under år $y - 2$ och W_{y-2}^g mot ett genomsnitt av konsumtionen inom produktgrupp g under år $y - 3$ och år $y - 2$.

Produktgruppslänkarna beräknas i sin tur utifrån preliminära respektive reviderade elementära produktgruppsindex enligt följande:

$$ArAr_{y-3}^{y-2;g} = \frac{R_{y-4,12}^{y-3,12;g} \cdot \sum_{m=1}^{12} R_{y-3,12}^{y-2,m;g}}{\sum_{m=1}^{12} R_{y-4,12}^{y-3,m;g}}$$

$$ArMan_{y-2}^{y,m;g} = \frac{P_{y-1,12}^{y,m;g} \cdot R_{y-2,12}^{y-1,12;g} \cdot R_{y-3,12}^{y-2,12;g}}{\frac{1}{12} \sum_{m=1}^{12} R_{y-3,12}^{y-2,m;g}}$$

Här är $P_{y-1,12}^{y,m;g}$ är det preliminära produktgruppsindex som beräknas i samband med publiceringen av månad m år y och $R_{y-1,12}^{y,m;g}$ motsvarande reviderade index vilket beräknas efter utgången av år y . Dessa produktgruppsindex har alla basår december föregående år. Det reviderade indexet skiljer sig från det preliminära i de fall reviderade mikrouppgifter inkommit i efterhand (priser och/eller elementär-vikter).

Korgeffekten på KPI

Korgeffekten på årstakten i KPI för månad m år y beräknas enligt:

$$K_{y-1,m}^{y,m} = \frac{ArAr_{y-3}^{y-2} \times L_{y-2}^{*y-1,m}}{ArMan_{y-3}^{y-1,m}} - 1 \quad (3)$$

där $L_{y-2}^{*y-1,m}$ är en speciallänk konstruerad enligt följande:

$$L_{y-2}^{*y-1,m} = \sum_{v,g} \{V_y^g \cdot L_{y-2}^{*y-1,m}(g)\}, \text{ med } L_{y-2}^{*y-1,m}(g) = \frac{R_{y-2,12}^{y-1,m;g} \cdot R_{y-3,12}^{y-2,12;g}}{\frac{1}{12} \sum_{m=1}^{12} R_{y-3,12}^{y-2,m;g}} \quad (4)$$

Tolkningen av (3) är att en "fiktiv inflationstakt" beräknas där priserna antas oförändrade mot samma månad föregående år.

Korgeffekten på månadstakten i KPI för januari år y beräknas enligt samma logik som:

$$K_{y-1,12}^{y,1} = \frac{ArAr_{y-3}^{y-2} \times L_{y-2}^{*y-1,12}}{ArMan_{y-3}^{y-1,12}} - 1 \quad (5)$$

Från formel (3) och (5) kan noteras att storleken på korgeffekten på månadstakten i januari är densamma som storleken på korgeffekten på årstakten i december. För övriga månader uppstår ingen korgeffekt på månadstakten.

Korgeffekten för en viss undergrupp, u , beräknas vidare som:

$$\begin{aligned} K_{y-1,m}^{y,m}(u) &= \left(\frac{ArAr_{y-3}^{y-2}}{ArMan_{y-3}^{y-1,m}} \right) \cdot V_y(u) \cdot [L_{y-2}^{*y-1,m}(u) - 1] \\ &- \left(\frac{1}{ArMan_{y-3}^{y-1,m}} \right) \cdot V_{y-1}(u) \cdot [ArMan_{y-3}^{y-1,m}(u) - 1] \\ &+ \left(\frac{1}{ArMan_{y-3}^{y-1,m}} \right) \cdot W_{y-2}(u) \cdot [ArAr_{y-3}^{y-2}(u) - 1] \end{aligned} \quad (6)$$

där vikter för undergrupp u utgörs av summan av alla ingående produktgruppers vikter och undergruppslänkar beräknas i enlighet med formel (1), (2) och (4) men nu aggregerat enbart över de produktgrupper som ingår i den aktuella undergruppen. De indexlänkar i formel (6) som inte beskrivs som en funktion av u avser totala KPI.

Korgeffekten på KPIF

Korgeffekten på KPIF beräknas på samma sätt som för KPI, d.v.s. i enlighet med formel (3) respektive (6), men nu baserat på de produktgrupper som ingår i KPIF. De indexlänkar i formel (6) som inte är beskrivna som en funktion av u avser i detta fall totala KPIF.

Eftersom ränteposterna konstanthålls i KPIF så uppvisar motsvarande undergrupper en annan prisutveckling. Detta påverkar storleken på korgeffekten främst för undergrupper relaterade till COICOP 04 (Boende).